

Table titled 'GIÁ BÁN' (Selling Price) with columns for 'SỐNG-TRẠP' and 'SỐNG-QUỐC'. It lists prices for different types of paper and ink.

TIẾNG-DÂN

La Voix du Peuple 聲 叻 報 (Toucheville) 民
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

Nếu không có quốc dân tốt nhân và tự do thì không có nước mạnh. (Djelal Eddin)

LẠI CÁI THUYẾT «DÂN-TỘC» VÀ «QUỐC-GIA»

Theo chính sách bế quan, ai cũng công nhận là một nước văn minh... (Text discusses the concept of 'Dân tộc' and 'Quốc gia' in the context of a closed society.)

Việt-Nam cũ. Nay nói đến pháp pháp rường một xứ Trung kỳ thì cái quốc gia chỉ là cái quốc gia Trung kỳ, thành ra một dân tộc mà có 3 nước.

Việt nam ta không? Tôi dám nói là chưa, hiện đang đem Nam kỳ cũng còn nhiều đũa mong ước mà chưa đạt.

CHUYÊN ĐỜI

Nếu không kham thì đừng sanh sự

Ở trong thành Huế mới ra trước đây người ta thường thấy một người mà cầm...

VẤN ĐỀ TRUNG - NHẬT

AN NHƯ CANH LÀM TÔI MÀI Nam kinh, 17 đc. - An như Canh tuyền có dịp gặp, bao nhiêu thây má trong...

ĐẠI SINH CỦA NHỰT ĐÀ TÔI TRƯƠNG BẮC RỜI I Bắc kinh, 17 đc. - Loài này (bên) rất quân Nhật tăng binh ở Bắc kinh rất nhiều...

Việt Nam cũ. Nay nói đến pháp pháp rường một xứ Trung kỳ thì cái quốc gia chỉ là cái quốc gia Trung kỳ...

Nói trực tiếp chăng? Phải chăng trong thuyết này, vì thấy chủ quyền...

Nếu tự trị, thực không dám tự phụ là chính mình người Nam chẳng nói đến sức đối phó với hoàn cảnh trong ngoài...

Lời đàm thoại của Hồ-hán-Dân

Hồ-hán-Dân là một tay lãnh tụ Dân đảng Trung-hoa, làm nay không chịu hiệp tác với chính phủ Nam-kinh...

THỰC TRẠNG

Ngày 15 tháng 12 năm 1928, một số giáo viên và học sinh ở Bắc-kinh (thành phố Bắc Kinh) đã khởi đầu...

HAI QUÂN HOA NÂN ĐÀN NHỮNG Ở CỎ NGUYỄN

Một toán lính Hoa quân Nân đàn 200 người và một toán lính Bắc Kỳ (Việt Nam) đã khởi đầu...

Người xếp bán vé xe lửa lấy quá giá, bị bắt quả tang

Chiều ngày 13-12-28, chuyên xe lửa Tourane - Quảng Ngãi, tại ga trạm Chấn tiêu (Quảng nam), một người dân bắt lấy vé quá giá...

Ông Chánh Mật Tham Bắc Kỳ bị truy tố

Ông chánh mật tham Bắc Kỳ, ngày tháng năm nay, ông đã một người cai bộ ở Anam tại Bắc Kỳ (Singapore) trong khi người này...

Lại chuyện «Lãnh giấy trích lục»

Về sự lãnh giấy trích lục sau khi dọn di sản, nhiều nơi phiền dân, như ở 1 số ruộng mà đôi cái tài chủ và nghiệp chủ v...
Nhà nghiệp chủ vì lãnh thiếu nên dân ruộng, mà nghiệp chủ bị lãnh bị lãnh, mãi công tiền tiền, để lấy làm khổ; nhưng đôi có ruộng đôi ông đời của bán, dân còn tranh thời kỳ bán ruộng mà con cháu nghèo túng, không có tiền thuốc, hoa lợi...

Nguyệt thực

Số Năm Đinh Hợi cho hay rằng đến 5-giây 1928 này, tức là 11 giờ 37 phút và 33 giây, sẽ có nguyệt thực. Từ giờ đó một tiếng bị đen lại, đến 1 giờ 17 phút chỉ còn sáng độ 4 ty thôi.

THỰC TRẠNG

Ngày 15 tháng 12 năm 1928, một số giáo viên và học sinh ở Bắc-kinh (thành phố Bắc Kinh) đã khởi đầu...

ĐÀN LỬA Ở TỈNH HẢI

Ngày 15 tháng 12 năm 1928, một số giáo viên và học sinh ở Bắc-kinh (thành phố Bắc Kinh) đã khởi đầu...

Sữa

NESTLÉ

MILK CON CHIM

SỨC KHỎE CỦA TRẺ CON NHIỀU CHẤT BỎ

Bao thầu cho Chính-phủ Pháp Độc quyền bán cho các nhà thương, các nhà hộ sinh các nhà thương binh và các trường học (Lycées) & Khắp Đông-Dương

HOÀNG-VÂN-ÁP... HỒM MÃI BỆNH LẬU, HAY TÌNH-LẠ... (Text describing a medical treatment)

THUỐC OKASA NGƯỜI GIÀ HOÀ TRẺ

Một người trẻ bị bệnh yếu đuối thành ra lùn lùn... Thuốc OKASA... (Advertisement for Okasa medicine)

CHIẾN TRANH A-Y

Đại chiến ở sông Takaze... Berlin, 18 Dec. - Các tin người Ý nói rằng hai bên đánh nhau ở sông Takaze... (Military news from Berlin)

Quân A mở đầu cuộc công... Desai, 18 Dec. - Ở một trận phía bắc của A... (Military news from Desai)

Quân Ý đại bại... Addis Ababa, 18 Dec. - Một trận đánh xảy ra ở gần miền Maltincheh... (Military news from Addis Ababa)

Một đội quân A bị đánh tan... Rome, 18 Dec. - Theo tờ thông tin thứ 7 của quân Ý... (Military news from Rome)

VERRERIE LAMPISTERIE MINH-PHU

78 HÀNG-BỒ HANOI Xưởng chế-tạo các đồ đồ dùng bằng THỦY-TINH và các hạng đèn làm đã lâu năm... (Advertisement for glass and lamp making)

Dùng sữa "LE GOSSE" rất bõ cho tất cả mọi người: có nhiều chất kem (Crème) rất tinh khiết... (Advertisement for Le Gosse milk)

ETABLISSEMENTS MORIN FRERES HUE - TOURANE - QUINON (Address and contact information)

VIỆC TRONG NƯỚC

(Tiếp theo trang 2) (Continuation of domestic news)

Một trái bom nổ trong nhà đại tướng Nhật

Thiên-tân, 18 Dec. - Vừa rồi có tin huyện truyền rằng: bố mẹ của một vị tướng Nhật là Hayao-Yago... (News about a bomb in a Japanese general's house)

Bỏ quên valise

Trò NGUYỄN-LƯU-QUỐC-THẢO, học tập dự-bị (course préparatoire) trường Pháp-Việt... (News about a lost suitcase)

STACA Quinhon 泉達 醫士 醫中 Tinh-Y (Advertisement for STACA Quinhon)

BÌNH ĐỊNH

Vừa rồi (qua ngày) ở phố Hoà An, có thấy thấy rồng (dragon) hiện ra... (News about a dragon sighting in Bình Định)

Đúng là thành công của tư tưởng... (Continuation of Bình Định news)

HU KHÔNG... LUONG-PHAT đảnh-thuyết... (Advertisement for Hu Không and Luong Phat)

Ái lịch nghệ... (Phản ứng... (Philosophical or spiritual text)

Trong khi buồn rầu mà có người bạn... (Continuation of philosophical text)

VẤN ĐỀ TRUNG NHẬT TRONG CON MẮT PHÁI HỌC GIÀ TRUNG NHẬT

1) SỨC THỢ CỦA HỒ-TRỊCH, BÁC SĨ TRUNG-HOÀ, SỢI CHO THẬT-PHỤC-CAO-TIN, HỌC GIÀ NHẬT.
2) SỨC THỢ CỦA THẬT-PHỤC-CAO-TIN TRẢ LỜI CHO HỒ-TRỊCH.

Học giả Trung Nhật rất rúi, toàn thế giới đều chú ý. Học Nhật thì một mực đồng ý học tâm lý học, chính phủ Nam-tinh thì thấy chúng thế chế nghĩa « bất đồ thắng ». Phái Tây nam có lòng phân biệt, nhưng chỉ đứng ngoài nói với. Chưa nói gì học Hán gia như là một-Cảnh thì thế hệ vận động quang học, cam tâm làm tay sai cho người Nhật để tìm mà phá giải...

Đứng trước tình thế phân vân, tìm đường ngoa các như thế, mà muốn biết tâm lý chân chính của sự luận xáo thực của hai nước ấy, chúng ta vào đầu làm chuẩn.

Một dây tơ giả được đeo hai bên cho của hai nhà học giả danh tiếng Trung Nhật phát hiện ý kiến chung thương xáo và trung các với nhau. Hai nhà học giả này, lấy con mắt sáng suốt, đứng ra ngoài phái quân nhà, chính khách mà quan sát tình thế 2 nước, bàn giải được rõ ràng mà lời lẽ cũng xáo đáng và đả đảo: « Học vấn không có quốc giới », kỹ giả lựa dịch hai bên thế kỷ dưới này, trước là công tác làm cho các nhà muốn rõ tâm lý quốc dân 2 nước Trung Nhật, sau là thấy luận điệu mình xáo thành thực của nhà học giả chân chính: cũng hiện luận với nhau, đều ở địa vị tương đương và vấn đề thái độ ôn hòa. H.A.

BỨC THƯ KINH CÁO QUỐC DÂN NHẬT - BÀN CỦA HỒ-TRỊCH TIÊN SINH

HỒ tiên sanh, tướng người Nam ta không lạ gì. HỒ là một nhà bác học, tinh thâm cả học thuyết đông tây, đã xuống ra văn bạch thoại và thơ mới, làm rung động cả học giới xứ ta nữa. Ông ta dạy nhiều trường đại học và trở thuật nhiều sách, rất được người Nhật tôn chuộng. Trước 3 tháng đây, học giả Nhật Thật-phục-cao-Tin tiên sanh có viết thư cho HỒ tỏ ý muốn HỒ phát biểu ý kiến đối với vấn đề Trung Nhật. Vì thế HỒ mới viết bức thư này. Dưới đây là bức thư của HỒ:

«Cái đề « Kinh cáo Nhật bản quốc dân » là do Thật-phục-cao-Tin tiên sanh (người Nhật) đề khởi, ta (HỒ tự xưng) tiếp được đề mục ấy đã 3 tháng nay, mà không từng cầm bút viết được câu gì. Một phần vì bận nhiều việc, một phần nữa ta vẫn hoài nghi cho thứ văn chương sống không biết đem dùng vào chỗ nào. Nói đối chứng? cái đó ta không làm được. Nói thiệt theo đáy lòng ta chẳng? lại sợ li người chịu nghe.

« Nhưng nay ta quyết định viết bài này, vì ta không nỡ không bày tỏ cái điều chân thiệt mà trong đây tìm ta muốn nói. « Lời ngay trái tala, lời ta nói đây không ra ngoài cái lẽ ấy, nên ta trước xin đọc giả người Nhật bản đã lòng khoan thứ cho.

HỒ 01! Thật thế thành vàng, thương thân mạng học.

Chín tầng trời xui kẻ thác oan. Tâm nạn phát khiến người bị phạt.

Cuộc thế rúi rơ rúi, chớp lòa trước mắt thấy sao ghê; sự tình may họa họa may, sét đánh bên tai nghe cũng chết.

Nhớ các song linh xưa, có kẻ xuân xanh, có người tuổi tác.

Câu ai há gì gặp chác, hình thù nhảm lại không in. Cho chái chái chóp ở đầu, làm họ nghe qua cũng khác.

Người số chẳng mà chông đi khỏi, vụ ở đó hái rau bắt ốc, sớm khuya lo những việc tảo tần; người có cha mà cha làm thuê, con ở nhà buôn họ bán hàng, so đối liền theo là là-hoà:

Hàn mặt nước lai báo trời nổi, sáng ra tối lại, vầy vằng theo đuổi số buồn cười; Lá gáo thành ngọn cỏ vấy vơ, tháng lụn ngày qua, cui cái cụm mả gì buồn rúc.

Hồ lương vẫn ở không trụ rĩa, xây xa đấm đấm, sự thế thì niềm tin cơn vầy; Cho đầu may còn có tâm tranh, nhưng cục làm ăn, xuống đũa làm mưu on gió tạt.

Câu thứ nhất

« Cái câu ta cần nói trước hết là ta thành tâm, mười phần thành tâm khấn cầu quốc dân Nhật bản, xin đừng nói đến 4 chữ « Trung Nhật thân thiện » nữa. Trong 4 năm nay mỗi lần ta nghe quốc dân Nhật bản nói đến 4 chữ ấy, lòng ta có cái cảm giác khó chịu mười phần, khó chịu cũng như nghe phái quân nhân Nhật bản nói: « Vương-Đạo » vậy.

« Nói xả trắng ra, rõ ràng là bá đạo giả dối, sao lại phò là vương đạo? HỒ rằng là gieo mối cừ oán, sao lại phò là thân thiện? Quốc dân Nhật bản có trí thức, có tinh tú, há lại không tưởng tượng được. Đứng trước cái trạng thái khác thường như thế kia mà phò tiếng « Trung Nhật thân thiện » là toàn vô ý thức sao? Các người thử nghĩ

cuộc thế đã gây ra trong 4 năm nay là cuộc thế « thân thiện » hay là cuộc thế « cừ hận »?

« Trong tháng 6 năm nay, phái quân nhân Nhật bản ép chính phủ Trung quốc hạ một cái mạng lệnh « Mặc lán, cấm cả ngôn luận và hành động phản Nhật; cái mạng lệnh ấy có nghĩa, được tư tưởng và tinh tú của nhân dân Trung quốc dân. Tinh tú và tư tưởng phản Nhật của nhân dân, Trung quốc chìm ngấm trong đây tìm không chỗ phát tiết, càng ngày càng in sâu, lại càng nặng đậm thêm. Ấy là thường tình. Không lẽ quân nhân và quốc dân Nhật bản lại không hiểu chỗ đó?

« Ở dưới « bàn tay sắt » ấy, chỉ gây mối cừ hận chớ sâu thêm, không có gì là thân thiện. Phang người bằng bàn tay sắt mà còn nói

thân thiện, ấy là làm hại mà gia tiếng nhục. Vì thế nên ta thực lòng kính cáo quốc dân Nhật bản cái câu thứ nhất là:

« Xin đừng nói 4 chữ: « Trung Nhật thân thiện » nữa.

« Ngày nay vấn đề chân thiệt là làm cách nào giải trừ mối cừ hận ở giữa Trung Nhật; tâm lý cừ hận mà không giải trừ thì cái tiếng « thân thiện » do miệng quốc dân Nhật bản thốt ra là tiếng mạ nhục, do miệng quốc dân Trung hoa thốt ra là tiếng dã dối.

Câu thứ hai

« Câu thứ hai mà ta cần nói là:

« Quốc dân Nhật bản không nên khinh thị tâm lý cừ hận một dân tộc có trên 4 trăm triệu người »

« Con ong còn có độc hưởng gì lòng

cừ hận của 4 trăm triệu người? Trong mấy năm nay, thái độ của chính phủ và nhân dân Trung quốc đối với Nhật bản, chỉ một đường « ấy khước cầu toàn ». Vì các nhà lãnh tụ Trung quốc biết rõ vô lực Nhật bản là chiếm phần « ưu thắng » nên một mực tránh tránh sự phân tranh toan rộng ra, tránh cuộc vô lực dở kháng. Ấy khác như thế là cốt lo chính đến bộ phận quốc gia bề trong.

« Quan sát lâu nay, theo giọng nói của quân phái Nhật bản, chúng ta biết đã tâm của phái quân nhân không có bờ bến: Chiếm Miền châu, chưa lấy làm đủ; lại xâm Nhật hà; xâm Nhật hà cũng chưa đủ, lại đến Sát-cáp-nhĩ, hiện nay những miền « phi-chiến-khu » không còn là đất đối « hoãn xung » mà năm tinh Bắc bộ hoàn chính của Trung quốc lại có cái nguy bị phân cắt nữa.

« Cứ bước tới tới mãi, kế hoạch xâm lược của quân nhân Nhật bản không có bờ, mà tìm lòng nhĩa chĩa của người Trung quốc có hạn, thì nhiên đến chỗ cùng đường. Đứng chỗ cùng đường ấy mà trên khối cừ hận lại chông thêm cừ hận, trên khối vụ nhục lại chất thêm mối vụ nhục, rút cục sao cũng đến ngày « toàn quốc phản kháng ».

Cuộc nước A chống nước Ý kia đã khiến cho nhân dân Trung-quốc phân tinh, dẫn khởi cái cảm giác « biết hổ thẹn » và khiến cho dân Trung quốc sanh lòng phấn khởi không ít...

« Chúng ta há không làm được như dân nước A sao? » Hiện khắp cả nước Trung quốc, đầu đầu cũng nghe lập đi lập lại câu hỏi ấy.

Bài văn khóc tám người bị thành đồ dề chết

Chui đục hà son, sum vầy có bác. Một cum ở chim, mấy thân vẹo học.

Nhưng thấy mấy tầng cao chất ngất, đỡ phần đỡ cột, gắng gỡ cái công cho chọi, ở với thân cho gần chợp gần thành; cũng mong muốn theo vững bền lâu, tìm chỗ ẩn nơi, may nhờ con tạo vầy xây, rồi có lúc lều lều lều gác. Nhưng là theo hủi còn đang nghĩ quân nấp mưu; cũng muốn rõ nhau, để định làm giới quyền cái.

Chỗ hẹp tuy rằng hẹp cổ, nhưng lúc nghĩ đến trông thấy, đã sẵn sàng thành tin cứu tao; Thú vui sẵn có hồ son, làm khi vô dụng nắm chọi, cũng mặc sờ trảng trong gió mát.

Nào nương đây vẫn cũng ôm đồm, sựm nghĩ mãi sau chưa đời bước.

Ái ngờ! Trời đã đem khuya, đất còn mưa ướt.

Trận gió xô nhào, bức tường đổ nát. Chiều rách vạt quai đầu vào ôm ấp, giấc mơ màng chầu lảnh, hơi nước thế

còn ngày pho pho. Gạch đất chưa tróc ở xuống thành lảnh, thân giọt óp đi dần. Ở cả cái không hề hể cắt cắt.

Đời khi không một tiếng dầm rầm, người lúc đó bấn bề sao xát.

Kẻ lác người lỏi, kẻ bằng người vác. Một loại đều đen mìn đồ, thêm thương thay thật sát tan lành; một phen đi lẩn cái vùi, trông thấy đó lòng đau hát ngất.

Câu có kẻ chết hơi ngai ngáp, xáo bị thương đem đến nhà thương; xót cho người mấy kiếp hiền lành, mình không ác lại gặp đầu óc ác.

Phở điệu nghĩ thiên tai mà cho học, người nhều kẻ ít, xa gần cũng kẻ đến hàng trăm. Trường phường coi nhân mạng mà cảm quan, bỏ lều người đen, năm ba cũng tinh thành số hát.

Máy đời lại có đời là người sống, còn há hậu há vĩa hết học. Phóng hồ ra học trăm ngàn người coi, cũng đượ chốc đượ mình lo nước.

ÔI THỜI (HỒI) Trời đã học chung, người làm kiếp nạn, thân ai cũng thân hơi mấy kẻ, tìm chưa nghe kịp, lý lẽ còn bộn việc vô sau; tâm tình con tâm niệm một hồi, phốp khô hồ qua, hệ thành đã vắng lời khám trước.

Một biết đượ thành đượ thế, đến hồi đen, thất cũng ra ma. Phải đem xáo vớ xáo vớ, theo « sống lý làm cho đá nước. Trong công phá của học vớu cũng hại, tro tàn với mặt, vách bên bên lại khuyết một góc tường; ngoài tư gia người thất chỗ không còn, Thêm sát cột xiên, nhà mấy cái nào lùa vài mẻo lết.

Thời thế đã ra đến thế, đượ phân phò cho rõ mà chỉ. Thương ai mà nghĩ đến ai, lo cậy táng che yếm là đượu.

Coi có sự ở nơi Thương tử, không hại đó cũng may nhờ phở ngọt, lòng riêng ai chẳng biết số thương tinh; nguyên vong hồn lên chốn Nam giao. Có thường chẳng nên chớ ở nhà tranh, kiếp sau sửa phải về lỉnh phước.

HỒI 01! Thương thay!...

Kương nam h nguyệt-mộng-1-hạnh

(Còn nữa)

BÁ TƯỚC MÔNG = THẾ = TÔN

(LE COMTE DE MONTE-CRISTO)

PHÁP-QUỐC LỊCH-SỬ TIỂU-THUYẾT

Tác-giả: Alexandre Dumas

— 23

Dịch-giả: Nam-Bon

— Muốn tìm, Bộ-bộ lấy gì họ... phải làm những gì?

— Phải cần phải nghĩ, anh cứ nghĩ đi. Anh chỉ cần biết rằng không cần ở Ba-lê mới giúp việc cho trâm được; ở Mặt-xây, anh cũng có thể có ích cho trâm lắm.

— Muốn tìm, trong một giờ nữa, họ-thần sẽ từ giã Ba-lê.

— Anh cứ về, và nếu trâm có quên anh — phải biết các vua chúa thường nhớ không được dài — thì cứ nhắc lại đừng ngại... Ông từ trước, nhớ cho đời Tổng-trưởng chiến tranh vào đây. Ông Bô-la-Cát, hãy thông thả một tý.

Tổng-trưởng cảnh-sát ra khỏi điện Tuy-lô-ri nói với Vinh-pho:

— Ông tốt phước lắm.

— Chưa biết có được bền không?

Vinh-Pho vừa lầm bầm trong miệng, vừa chào Tổng-trưởng cảnh sát, lại vừa ngó tìm xe đã về.

Một chiếc xe ngựa đi ngang qua, Vinh-Pho đưa tay ngoắt. Xe chạy lại. Vinh-Pho nói chỗ mình ở rồi vào xe, ngồi ngắm nghĩ. Mười phút sau, ông về đến nhà hàng trọ. Ông bảo sửa xe chực sẵn để hai giờ sau đi, và bảo làm đồ ăn.

Khi ông sắp sửa lại bàn ăn thì nghe chuông rang rất mạnh; sau khi người bồi phòng lại mở cửa, ông lại nghe tiếng gọi tên ông Ông tự nói:

— Ai mà biết ta ở đây?

Người bồi phòng trở vào; ông bồi dõm đáp:

— Gì vậy? Ai rang chuông? Ai hỏi ta?

— Dạ, có một người khách, nhưng người ấy không chịu xưng tên.

— Sao? người khách ấy không chịu xưng tên? người khách ấy muốn hỏi ta việc gì?

— Dạ, muốn nói chuyện với quan.

— Với ta?

— Dạ.

— Nói rõ tên ta?

— Dạ.

— Bộ dạng nó ra thế nào?

— Thừa quan, người chừng 50 tuổi.

— Nhỏ người? lớn người?

— Chừng bằng quan vậy.

— Nước da ra sao?

— Da sạm và tóc đen, mắt đen, lông mày cũng đen.

— Ăn bận ra thế nào?

— Bận một cái áo xanh, gài nút từ trên chỉ dưới; lại có đeo Bão-dầu bội-tinh nữa.

— Chính ông rồi (Vinh-Pho nói lầm bầm, mặt tái xanh).

Người mà chúng ta đã có nhắc nói đến hai lần rồi, bước đại vào cửa và nói:

— Ôi chào! kiểu cách quá! ở Mặt-xây có cái tục con bắt cha chầu chực như thế sao?

— Cha / Vậy thì con không làm... con đoán là cha mà!

Người khách vừa đi ba-toong vào một góc, để nón lên trên bàn, vừa nói:

— Gê-ga, con đã đoán là cha mà còn bắt cha chờ đợi như thế sao?

Vinh-Pho bảo người bồi phòng:

— Đi ra ngoài.

Người bồi phòng bước ra, bộ lấy làm lạ lắm.

XII

Cha với con

Ông Nôa-Thê, chính ông ta vừa vào, nhìn theo người bồi phòng đến khi nó đóng cửa lại; rồi, có lẽ ông còn sợ nó nép ở phòng ngoài mà nghe, nên ông lại chịu khó theo ra đóng cửa phòng ngoài, vào đóng cửa phòng ngủ của Vinh-Pho, bỏ chốt cẩn thận, rồi đưa tay cho Vinh-Pho (ông này thấy cử chỉ của ông Nôa-Thê mà sững sờ, chưa tỉnh).

vừa nói, vừa cười, cái cười rất khó tả.

— Gê-Ra con, gặp cha đây, như con không lấy gì làm vai lắm thì phải?

Vinh-Pho trả lời:

— Thừa cha, con vui lắm chứ; nhưng vì con không ngờ cha đến thăm, mà cha lại đến thăm, nên có hơi ngạc nhiên thế thôi.

Ông Nôa-Thê ngồi xuống nói tiếp:

— Cha cũng có thể nói với con như thế. Sao con nói ngày 23 tháng hai thì làm lễ hỏi vợ của con tại Mặt-xây mà ngày 3 tháng ba con lại ở Ba-lê đây rồi?

Ông Vinh-Pho bước lại gần cha ông mà trả lời:

— Con đến đây chẳng qua vì cha mà thôi, và có lẽ cuộc lễ hành của con sẽ cứu cha ra khỏi vòng tai nạn cũng nên.

Ông Nôa-Thê nằm duỗi xuống trên cái ghế ông đương ngồi mà nói:

— Thật sao? thật sao? con nói hết lại đầu đuôi câu chuyện cho cha nghe thử, có lẽ thú lắm đấy.

— Thừa cha, cha có nghe nói đến cuộc hội nghị của phái Nê-phá-Luân nhóm tại đường Xanh-rất rồi chứ?

— Ở số nhà 53? Phải, cha làm phó chủ-tịch mà!

— Thừa cha, cái gan của cha làm cho con run sợ.

— Phép sao, con? Con cứ nói. Trong cuộc hội nghị ở đường Xanh-rất ấy có chuyện gì sao?

— Người ta nói nguyên-soái Kê-nây đến dự hội; nguyên-soái ở nhà ra đi khi chín giờ tối, qua ngày hôm sau thì thấy thi thể của nguyên-soái ở sông Xen (Seine).

— Ai nói với con chuyện đó?

— Vua, chính miệng vua nói ra.

— Vậy cha kể cho con nghe một chuyện khác nữa.

— Thừa cha, chuyện cha sắp nói, con tưởng như đã biết rồi.

— Con có biết Hoàng-đế nghỉ đi lên đất rồi không?

— Đúng nói, xin cha đừng nói, trước vì cha, sau vì con. Phải, con biết tin ấy, có lẽ biết trước cha nữa cũng nên, vì ba ngày nay, con « giống » từ Mặt-xây đến Ba-lê đây, mà còn tiếc không thể bán tin ấy tới trước được nữa kia.

— Đã ba ngày! con đi đâu sao chờ? trước đây 3 ngày Hoàng-đế đã xuống tàu đâu!

— Nhưng con biết dự định xuống tàu.

— Con làm sao mà biết được?

— Nhờ một bức thư ở đảo En-bô gửi về cho cha...

— Cho cha?

—...Cho cha, mà con thấy trong xếp da của người đem thư. Nếu thư ấy mà lọt vào tay người khác, thì, chào ôi! bây giờ cha đã bị bắt rồi còn gì.

Ông Nôa-Thê cười rầm lên, rồi nói:

— A, a, tưởng như chính-phủ Phục-hưng học theo chính-phủ Đê-quốc cái cách làm việc man gáp đó thì phải... Bẩn! con nói bẩn! Mà thư ấy ở đâu rồi? Cha biết con làm, không sợ con bỏ tất vết dấu đó chút nào hết.

— Con đã dối tiên không còn một theo: vì bức thư ấy tức là bản án của cha vậy.

— Thế thì tương lai của con hỏng mất đi còn gì; phải, cha

biết lắm; cha, thì cha không sợ gì hết, vì có con bảo hộ cho rồi mà.

— Thừa cha, con làm hơn nữa kia: con cứu cha.

— Càng lạ hơn nữa, con cái nghĩa nghe thử nào.

— Con xin nhắc lại cuộc hội nghị ở đường Xanh-rất.

— Tưởng như các người ở số cảnh-sát đã y vào cuộc hội nghị ấy lắm, mà sao họ không tìm tôi cho ra? Tìm ra chờ khó gì?

— Họ chưa tìm ra, nhưng họ đã biết manh mối.

— Tiếng kỳ quan hệ lắm đấy: khi số cảnh-sát không làm được cóc gì, thì họ cứ nói đi biết manh mối; và chính-phủ chỉ chờ ngày họ trở lại nói: cái manh mối ấy đã mất rồi.

— Thừa phải, nhưng họ đã tìm được thì thể của nguyên-soái Kê-Nây; nguyên-soái Kê-Nây bị giết, và trong hết cả các nước, người ta gọi đó là một vụ ám sát.

— Một vụ ám sát? Cái gì chứng rằng nguyên-soái Kê-Nây bị ám sát chứ? Ngày nào lại không có người chết ở sông Xen, hoặc chết vì thất vọng, hoặc chết vì không biết bơi lội!

— Thừa cha, chắc cha biết rằng nguyên-soái Kê-Nây không phải chết vì thất vọng; còn nói vì không biết bơi lội thì ai lại tắm sông trong tháng giêng này bao giờ. Không, không, rõ là bị ám sát rồi.

— Ai nói vậy?

— Cũng là vua nói chứ không ai.

— Vua! tâu ông nhà vua khá cao thượng mà biết rằng về chính trị không bao giờ có ám sát. Về chính trị, chắc con cũng đã biết như cha, không có người mà chỉ có tư tưởng

mà thôi; về chính trị, không có thanh kiếm, chỉ có lợi hại mà thôi; về chính trị, người ta không giết người mà chỉ trừ mối gì ngăn trở công việc của người ta mà thôi...

Con có muốn biết rõ vụ này không? Cha nói cho con nghe này. Người ta tưởng có thể tin cậy nơi nguyên-soái Kê-Nây; vì ở đảo En-bô giới thiệu ông với chúng ta; chúng ta phải người đến tận nhà ông mà mời ông đến dự hội nghị ở đường Xanh-rất, có hậu bối của ông đứng đó. Ông đến, người ta đem hết bao nhiêu đều hi mà ra nói, nào chương trình hành động, nào ngày Hoàng-đế xuống tàu, nào ngày Hoàng-đế lên bờ. Nghe đủ hết cả rồi, ông mới đứng dậy tuyên bố rằng ông về phải quân chế. Khi ấy ai nấy đều nhìn mặt nhau. Sau hết ông phát thề, ông cũng phát thề, song xem cách hết đức đi lắm. Thế rồi để cho ông đi ra tự do, hết sức tự do. Ông lại không về nhà... ông làm đường

vậy. Âm sát! con, Vinh-Pho, con làm ông quan quyền Thẩm-phán của nhà vua, mà chỉ bằng nơi những chứng cứ sơ sài như thế mà kết án người ta sao? Có khi nào cha được tin con, làm « cái nghề » quản-chủ của con chém một người về phải của cha, mà cha nói: « Con phạm tội giết người rồi đó! » không? Không, cha không nói vậy, mà nói: « Phải, anh thẳng trợn rồi đó; ngày sau ta sẽ phục thù cho mà coi ».

— Thừa cha, xin cha cầu thân, cuộc phục thù sẽ ghé gồm lắm, khi chúng ta ra tay đương lấy.

— Cha không hiểu con muốn nói gì.

— Cha chắc người soạn đoạt ngôi vua trở về được sao?

— Sao lại không chắc!

— Cha lắm, thừa cha, ông không thể vào đất Pháp đây quá 10 dặm được đâu, ông sẽ bị đuổi bắt như một con thú dữ.

(Còn nữa)